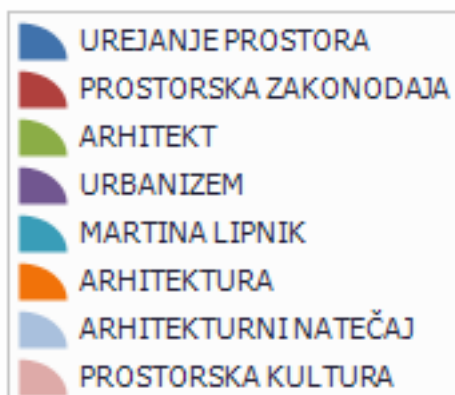

Poročilo medijskih objav

28.02.2022

Objave v poročilu:

26. 02. 2022	Delo	Stran/Termin: 12	SLOVENIJA
Naslov:	Razvoj v maniri varstva okolja in energetske učinkovitosti		
Vsebina:	Zeleno gradbeništvo Zgrajeni gradbeni produkti morajo ustrezati zahtevnim okoljskim in energetskim standardom samopreskrbnih objektov		
Avtor:	Božena Križnik		
Rubrika, Oddaja:	/	Žanr: POROČILO	Naklada: 35.475,00
Gesla:	UREJANJE PROSTORA, PROSTORSKA ZAKONODAJA		

26. 02. 2022	Delo	Stran/Termin: 22	SLOVENIJA
Naslov:	S spoštovanjem do žlahtne dediščine preteklosti		
Vsebina:	Narodni dom Mestna občina Novo mesto se je lotila prenove zapuščene stavbe nekdanjega Sokolskega doma		
Avtor:	Simona Fajfar		
Rubrika, Oddaja:	AMBIENTI	Žanr: POROČILO	Naklada: 35.475,00
Gesla:	ARHITEKT		

26. 02. 2022	Delo - Sobotna priloga	Stran/Termin: 29	SLOVENIJA
Naslov:	Gradnja na blokovskih zelenicah		
Vsebina:	Gospod Mirko Velak je kot nekdanji» pooblaščen urejevalec stavbnih zemljišč« na območju MO Ljubljana, predel Vič– Rudnik, 12. februarja v prispevku v prejeli smo izpostavil problem, ki se pojavlja v celotni Sloveniji– to so pritiski na urejene zelene površine v prostorskih kompleksih		
Avtor:	Martina Lipnik		
Rubrika, Oddaja:	PISMA BRALCEV	Žanr: PISMO	Naklada: 48.354,00
Gesla:	URBANIZEM, MARTINA LIPNIK		

26. 02. 2022	Delo - Sobotna priloga	Stran/Termin: 29	SLOVENIJA
Naslov:	O Plečnikovem amfiteatru skoraj sto let pozneje		
Vsebina:	Gospa Martina Lipnik, u. d. i. a., se je 19. februarja v PP29 odzvala na članek z naslovom O Plečnikovem amfiteatru skoraj sto let pozneje. Prispevek gospe Lipnik na temo letnega gledališča v Tivoliju je zavajajoč in zaradi netočnosti. Zavod za varstvo kulturne dediščine		
Avtor:	Boris Vičič		
Rubrika, Oddaja:	PISMA BRALCEV	Žanr: PISMO	Naklada: 48.354,00
Gesla:	ARHITEKT, MARTINA LIPNIK		

24. 02. 2022	Časopis za prijazen Maribor	Stran/Termin: 14	SLOVENIJA
Naslov:	Maribor v mednarodnem projektu		
Vsebina:	Priložnost za oblikovanje sodobne, dinamične, uspešne, občanom in podnebjem prijazne usmeritve našega mesta		
Avtor:	Jože Kos Grabar		
Rubrika, Oddaja:	/	Žanr: POROČILO	Naklada: 56.563,00
Gesla:	URBANIZEM		

24. 02. 2022	Časopis za prijazen Maribor	Stran/Termin: 15	SLOVENIJA
Naslov:	Najpomembnejši slovenski arhitekt		
Vsebina:	Sledi velikega Jožeta Plečnika v Mariboru		
Avtor:	Mojca Štuhec		
Rubrika, Oddaja:	/	Žanr: POROČILO	Naklada: 56.563,00
Gesla:	ARHITEKTURA, ARHITEKT		

24. 02. 2022 Časopis za prijazen Maribor Stran/Termin: 16 SLOVENIJA

Naslov: Arhitekt, ki mu je bila beseda blizu
Vsebina: Jože Brumen: modernistični oblikovalec in umetniški erudit

Avtor: Petra Černe Oven in Cvetka Požar

Rubrika, Oddaja: / Žanr: POROČILO Naklada: 56.563,00

Gesla: ARHITEKTURNI NATEČAJ, ARHITEKTURA, ARHITEKT

25. 02. 2022 TV Slovenija 1 Stran/Termin: 22:00:00 SLOVENIJA

Naslov: Razstava "Nove prakse, nova orodja"
Vsebina: Kaj je naloga arhitekture, kakšne so njene sodobne prakse in kako jih predstaviti javnosti? To so vprašanja, na podlagi katerih sta kuratorja, arhitektka Mika Cimolini in Matevž Čelik zaznamovala razstavo Nove prakse, nova orodja v Galeriji Škuc.

Avtor: Pija Svetec

Rubrika, Oddaja: ODMEVI Žanr: DIALOGIZIRANO Naklada:

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT, PROSTORSKA KULTURA

26. 02. 2022 Delo

Stran/Termin: 12

Naslov: Razvoj v maniri varstva okolja in energetske učinkovitosti

Avtor: Božena Križnik

Rubrika/Oddaja: /

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 703,96

Naklada: 35.475,00

Gesla: UREJANJE PROSTORA, PROSTORSKA ZAKONODAJA

Razvoj v maniri varstva okolja in energetske učinkovitosti

Zeleno gradbeništvo *Zgrajeni gradbeni produkti morajo ustrezati zahtevnim okoljskim in energetskim standardom samopreskrbnih objektov*

Kaj pomeni preusmeritev povpraševanja v gradbeništvu v drugačno infrastrukturo, v delovno in bivalno okolje, ki ne obremeni narave in je bolj prilagojeno uporabnikom, za ponudnike gradbenih storitev? Zelo pozorno spremljanje trga in tankočutno prilagajanje novim trendom; samo tisti, ki razumejo smisel krožnega gospodarstva, bodo lahko poslovno uspešni.

BOŽENA KRIŽNIK

»Zeleno gradbeništvu, ki upošteva zakonitosti krožnega gospodarstva – predvsem večkratno uporabo gradbenih materialov in drugih reciklatov, ki se uporabljajo pri gradnjah –, je prav gotovo neobhodno za nadaljnji dolgoročni razvoj gradbene panoge,« je prepričan Gregor Ficko, direktor Zbornice za gradbeništvu in industrijo gradbenega materiala (ZGIGM) pri GZS. Sicer pa spomni, da trendi krožnega gospodarstva v gradbeništvu niso od včeraj. Že pred dobrim desetletjem so se pojavili v asfalterski industriji (uporaba železarskih in gumenih odpadkov v asfaltih), nato pa še v drugih delih panoge. Pri visokih gradnjah, denimo, so začeli množičneje ponovno uporabljati predelane gradbene odpadke. Uredba o zelenem javnem naročanju je še bolj poudarila zavezo zelenemu gradbeništvu; panoga naj bi na vseh področjih – pri načrtovanju, izvedbi in vzdrževanju – delovala v maniri zaščite okolja in energijske učinkovitosti in naj bi bila materialno bolj ali manj samopreskrbna.

Da sta zeleni prehod in digitalna preobrazba nujna za trajnostni razvoj in dolgoročni poslovni uspeh podjetij, pritrjuje tudi predsednik Inženirske zbornice Slovenije in direktor Stanovanjskega sklada RS Črtomir Remec. Kot direktor največjega stanovanjskega sklada, ki mu je še posebej blizu stanovanjska gradnja, ima pred očmi tudi dejstvo, da se okolju prijazna gradnja razvija v človeku prijazno gradnjo. Ob naravnih materialih in energiji iz obnovljivih virov prihajata v ospredje tudi bivalno ugodje in počutje uporabnikov. To je težje meriti, zato ponudniki

gradbenih storitev procese nadgrajujejo s sociološkimi in psihološkimi pristopi.

Spremembe odvisne od udeležencev v gradnji

Spremembe se dogajajo v vseh segmentih panoge, opažata sogaovornika. Njihov obseg in dinamika sta odvisna od udeležencev v postopku graditve: projektantov, izvajalcev in tudi od investitorjev, predvsem pa od njihovih razvojnih sodelavcev. Pri tem pa so objekti visokogradenj zaradi svoje specifičnosti in raznolikosti vgrajenih materialov in izdelkov v prednosti pred klasičnimi inženirskimi objekti.

In kako se v času spreminjajo postopki, način dela, vgradni materiali? Gregor Ficko pojasni: »Razvoj tehnoloških postopkov gradnje, gradbenih materialov in posodobitev načina dela se prilagaja zahtevam zelenega gradbeništvu že v fazi načrtovanja in projektiranja,

Spremembe se dogajajo v vseh segmentih panoge.

da o sami izvedbi ne govorimo. Cilji tega razvoja so čim manjša poraba energije, proizvodnja energijsko učinkovitih in zaščitnih gradbenih materialov in izdelkov. V končni fazi pa morajo zgrajeni gradbeni produkti ustrezati zahtevnim okoljskim in energetskim standardom samopreskrbnih objektov, kar velja še posebej za objekte visokogradnje, kot so stanovanja, javne stavbe, socialne stavbe.«

Čeprav gradbinci nenehno uvažajo nove tehnologije in postopke dela, ki terjajo drugačne kakovostne gradbene materiale, investitorji še vedno lahko izbirajo med visokotehnološkimi in sonaravnimi postopki in materiali, dodaja Remec še en pomemben aspekt pozitivnih sprememb.

Medtem ko po Fickovem mnenju pandemija covid-19 ni imela večjega vpliva na razvoj zelenega gradbeništvu, kajti »to bi se razvijalo in uveljavljalo ne glede na pojav korone«, je po Remcu stihijsko pospešila investicije na vseh po-

dročjih, dodatno pa prilivajo olje na ogenj še inflacijska pričakovanja in nebrzdane podražitve materialov in energije. »Za nameček poslušamo še mamljive politične obljube pred volitvami, ki jih bo ob pričakovanem proračunskem primanjkljaju zelo težko uresničiti. Tudi kapacitete gradbenih podjetij so omejene in prihod tujih velikano bi lahko povzročil še kakšen propad domačih gradbenih podjetij, ki so se po zadnji krizi komaj pobrala,« je kritičen prvak inženirskega ceha.

Za ohranitev konkurenčnosti

»Težave nastajajo pri ponudnikih zunaj območja EU,« razmišlja o konkurenčnosti domačih podjetij Ficko. »Podjetja s tretjih trgov – Turčije, Kitajske – imajo veliko finančno podporo matičnih držav, saj je njihov primarni cilj, da z izvajanjem določenega projekta vstopijo na trg EU. Tedaj se lahko pojavijo dampinške ponudbe, predvsem na račun poceni delovne sile, in tem naša podjetja ne morejo slediti. S takšnimi primeri smo se v Sloveniji že srečali. Težava je tudi, da tuji ponudniki ne spoštujejo naše delovne zakonodaje, saj jih domače inšpekcijske službe praviloma slabo in neučinkovito kontrolirajo.«

Tudi zato se slovenska gradbena podjetja trudijo slediti trendom vse večje digitalizacije procesov in poslovanja, saj se zavedajo, da bodo brez digitalne nadgradnje nekonkurenčna v primerjavi s tujimi tekmeči. Prikrajsšana bi bila lahko tako na domačih kot tujih trgih, je prepričan Gregor Ficko.

Remec, ki ima kot direktor državnega stanovanjskega sklada in naročnik odličen vpogled v aktualno tehnologijo gradnje, pravi, da pri gradnji javnih najemnih stanovanj večinoma že uporabljajo tehnologijo BIM (building information modeling). Gre za informacijsko modeliranje, pri katerem je mogoče s pomočjo tridimenzionalnih modelov zgradb ali infrastrukture, v katerih so vsi elementi opredeljeni z določenimi atributi, virtualno prikazati časovni potek gradnje in njeno finančno spremljanje. To tehnologijo upora-

Slovenska gradbena podjetja se trudijo slediti trendom vse večje digitalizacije procesov in poslovanja. FOTO TADEJ REGENT

bljajo tako projektivna kot gradbena podjetja in upravljavci tudi pri vseh večjih infrastrukturnih projektih, od Karavank in drugega tira do energetskih objektov. Vsekakor pa je, se zaveda Remec, to bistveno večji zalogaj za manjša podjetja kot za večja, tako kadrovske kot tudi finančno.

Ozka grla

In kaj utegne biti ozko grlo pri nadaljnjem razvoju in rasti panoge? Gregor Ficko izhaja iz pred leti že sprejetega, a sčasoma tudi že prezrtega zlatega investicijskega pravila v gradbeništvu: »Če se bodo investicije v Sloveniji izvajale z uravnoteženo večletno dinamiko, ki bo omogočala normalen razvoj

gradbenih podjetij, ne bo težav. Če pa bomo spet priča zgodbi iz obdobja Pahorjeve vlade, ki je med krizo popolnoma ustavila vse investicije

Ob naravnih materialih in energiji iz obnovljivih virov prihajata v ospredje tudi bivalno ugodje in počutje uporabnikov.

in zadušila številne multiplikativne učinke gradbeništvu, namesto da bi po zgledu *new deala* zgradila manjkajočo infrastrukturo, ki bi jo v času covidne krize krvavo potre-

bovali, se bo razvoj panoge obrnil navzdol.«

Po Remcu pa so ozko grlo že zamujene razvojne in kadrovske priložnosti (sosednje države nas tu prehitujejo), zato je nujno takoj vzpostaviti sodelovanje gospodarstva, stroke in politike. »To se je izkazalo že v zadnji krizi z uspešnim delovanjem Zbora za oživitvev in razvoj gradbeništvu na pobudo Inženirske zbornice Slovenije in s sodelovanjem številnih partnerjev od fakultet, strokovnih združenj, zbornic, podjetij do politike, ki je veliko zahtevanih ciljev vnesla v koalicijsko pogodbo.«

Razmah panoge naj bi spodbudila tudi nova gradbena in okoljska zakonodaja, novi gradbeni zakon

in zakon o urejanju prostora, ki se bosta začela uporabljati s 1. junijem. Deležniki in stroka so tvorno sodelovali pri njuni pripravi, a z nekaterimi predlogi niso prodrli. Zato zdaj čakajo, kako se bodo spremembe obnesle v praksi. Sicer pa sta po Fickovem mnenju slovenska gradbena in prostorska zakonodaja preveč odvisni od vplivov politike, ki po vsakokratnem nastopu svojega novega mandata vedno želi kaj »izboljšati« in popraviti, pa še sama ne ve, kaj, niti, kaj hoče s tem doseči. Remec pa dodaja, da sta za razmah dejavnosti poleg zakonodajnega okvira zelo pomembna tudi tehnološki in kadrovske razvoj projektivnih in gradbenih podjetij.

26. 02. 2022 Delo

Stran/Termin: 22

Naslov: S spoštovanjem do žlahtne dediščine preteklosti

Avtor: Simona Fajfar

Rubrika/Oddaja: AMBIENTI

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 1.455,75

Naklada: 35.475,00

Gesla: ARHITEKT

S spoštovanjem do žlahtne dediščine preteklosti

Narodni dom

Mestna občina Novo mesto se je lotila prenove zapuščene stavbe nekdanjega Sokolskega doma

V drugi polovici 19. stoletja, ko so Slovenci jasno oblikovali svoje narodne zahteve, so gradili tudi reprezentančne stavbe narodnih društev. Prvi Narodni dom, pozneje znan kot Sokolski dom, so zgradili v Novem mestu med letoma 1873 in 1875. To je bilo gospodarsko, politično in kulturno središče vedno bolj zavednih Slovencev. Pozneje, ko so ga prevzeli sokoli in preimenovali v Sokolski dom, pa je bil za leto dni dodatna skupna točka dveh sosedov in prijateljev za vse življenje, olimpijca Leona Štuklja in akademskega slikarja Božidarja Jakca.

SIMONA FAJFAR

Mestna občina Novo mesto je pred kratkim predstavila načrt obnove stavbe Narodnega doma, ki sta ga pripravila arhitekta Petra Ostanek iz podjetja Balkon in Anže Zalaznik iz podjetja Zeloa s sodelavci. Prenova tako pomembne stavbe, kot je Narodni dom, ki je bil leta 2015 razglašen za kulturni spomenik državnega pomena, prinaša tudi odgovornost, pravi Anže Zalaznik: »Stavba je bila v preteklosti kraj srečevanja in kulturnega udej-

stvovanja in ta simbolni pomen želimo stavbi z obnovo vrniti.«

Tudi investitor želi, da dom ostane javna stavba s kulturno vsebino. Toda poleg tega, da je to za našo zgodovino pomembna stavba, je bila zgradba posebnost tudi zaradi lokacije, pravi Petra Ostanek: »To je bila ena od prvih stavb, ki so v srednjeveškem jedru izstopale zaradi velikosti in so imele tudi zato poseben pomen.«

Arhitekti pri snovanju prenove, kjer so upoštevali vse smernice Zavoda za spomeniško varstvo Novo mesto, niso veliko posegali v stavbo. Morali pa so ji zagotoviti sodobno funkcionalno uporabnost. Zato so stavbo, ki je bila zadnjič obnovljena leta 1920 – če odštejemo nujno zamenjavo dotrajane strehe leta 2018 –, najprej izčistili oziroma so odstranili prizidka pozidave atrija, pravi Anže Zalaznik. »Tako smo prišli do primarnega volumna in mu z minimalnimi posegi dali sodobno funkcionalnost.«

Prostor za srečevanje

Načrt predvideva rušenje Mehletove hiše in prizidka na zahodni strani zgradbe, kjer bo tudi novi vhod z dvigalom. Za to so se odločili zaradi prometne ulice, ki teče

Stara razglednica Sokolskega doma VIR KNJIŽNICA MIRANA JARCA

Vabilo na maškardo Narodne čitalnice iz leta 1904

Sprejemnica v Narodno čitalnico Novo mesto iz leta 1918

tik ob sedanjem glavnem vhodu. Logiko stavbe so spremenili zato, ker se je promet z zaprtjem prometa na Glavnem trgu preusmeril in povečal predvsem na Sokolski ulici, ki je glavna prometnica skozi center.

Da pa bo mogoče urediti vhod z druge strani zgradbe, bodo z dvorišča odstranili ogromno nasutega materiala in poglobili teren. S tem bo na platuju pred novim vhodom, ki bo sicer še vedno stisnjen med oporni zid Kapiteljskega hriba in stavbo, dovolj velik prostor za srečevanje obiskovalcev.

Arhitekti so novi del z vhodom in dvigalom umestili na zahodno

stran zgradbe tudi zato, ker stavba s te strani nima nobenih podarkov. Historična fasada, ki jo bodo z obnovo ohranili, je na južni in vzhodni strani. Novi vhod pa bo poudarjen z nadstreškom. »Bistvo nadstreška in prizidka je, da damo obiskovalcu vizualno informacijo in ga usmerimo na zadnjo stran objekta, k vhodu,« razloži Anže Zalaznik. Nadstrešek z zavihom na Sokolsko in Cvelbarjevo ulico obenem ustvarja neke vrste dvorišni prostor stavbe, ki je fizično in vizualno ločen od cest.

V razporeditev notranjosti objekta arhitekti ne posegajo veli-

VIR KNJIŽNICA MIRANA JARCA

VIR KNJIŽNICA MIRANA JARCA

Vabilo na kostumni venček iz leta 1914 VIR KNJIŽNICA MIRANA JARCA

● Narodni dom I v Novem mestu, 1875

(prenova)

Investitor:

Mestna občina Novo mesto

Avtorji prenove: Petra Ostanek, Anže Zalaznik, Rok Smrkolj, Veronika Ožbot, Vojan Palčič

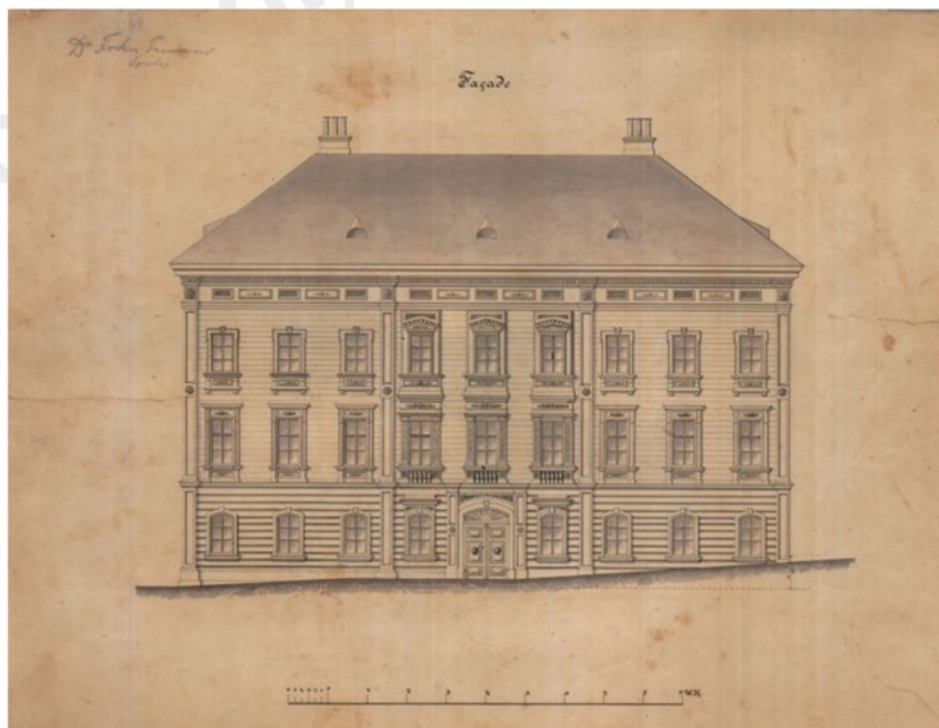
Velikost: 1600 kvadratnih metrov in 500 kvadratnih metrov na podstrešju

Predviden čas obnove:

leto dni

Financiranje objekta: mestna občina Novo mesto si obeta pridobiti sredstva iz razpisa za sofinanciranje prenov objektov kulturne dediščine oziroma iz sklada za okrevanje in odpor-

nost

Izvirni načrt glavne fasade Narodnega doma v Novem mestu VIR KNJIŽNICA MIRANA JARCA

PRVI MED SLOVENSKIMI NARODNIMI DOMOVI

»Narodni domovi so reprezentančne stavbe slovenskih narodnih društev, ki so jih gradili na Slovenskem po češkem vzoru od leta 1875 dalje,« pravi kustosinja Majda Pungerčar iz Dolenjskega muzeja Novo mesto. To je bil čas, ko je postajalo nacionalno gibanje vse močnejše in so ustanovljali številna slovenska društva, ki so potrebovala prostore. Narodna čitalnica, ki je bila v Novem mestu ustanovljena leta

1865, je lastni dom odprla leta 1875. Bil je daleč prvi med slovenskimi narodnimi domovi, saj so ga v Ljubljani zgradili leta 1896, v Celju leta 1897 in v Mariboru leta 1899. »Prav zaradi tega je novomeški dom izrednega simbolnega pomena za vseslovensko narodno gibanje v drugi polovici 19. stoletja, ko se je slovenski narod sploh oblikoval,« pravi Pungerčarjeva. Narodni dom je postal središče društvenega in

družabnega dogajanja v Novem mestu, saj so različna društva tam prirejala predavanja, gledališke predstave, pasijonske igre, pevske in instrumentalne nastope, recitacijske večere, ples. Tu je našla prostore javna knjižnica. Ko so Društvo Narodna čitalnica leta 1925 razpustili, je njeno imetje pripadlo Sokolskemu društvu Novo mesto, zato se stavba od tedaj imenuje Sokolski dom.

ko, čeprav bodo vse etaže – posamezna ima okoli 500 kvadratnih metrov – povezane z dostopnim jedrom z dvigalom ter prostorom za druženje. V pritličju ostajajo servisni prostori in odprt prostor južnega salona ter manjši prostor ob Sokolski ulici, v prvem nadstropju pa dvorana v velikosti 200 kvadratnih metrov, kjer bo prostora za 100 sedežev, in južni salon.

V drugem nadstropju, kjer je tudi balkon, ki je bil dodan pozneje, pa bodo morda prostori za postavitve zbirke Leona Štuklja, ki jo je občini poklonila Štukljeva družina in še ni primerno stalno predstavljena javnosti. »Dodatne vsebine pa bo možno umestiti tudi v mansardo, kjer je zdaj prazno podstrešje, ki bo prenovljena v uporabne prostore,« pravi Ostankova.

Povezava z Jakčevim domom
Notranjost stavbe je oblikovana fleksibilno, pravita sogovornika: pritličje nima definirane funkcije in je odprt prostor, opremljen z inštalacijami, da bi se ga dalo spremeniti v kavarno, prostor za razstavljanje ljubiteljskih razstav ali kaj drugega. Prav tako je dvorana multifunkcionalna, pravi Ostankova: »Novo mesto ima eno gledališko dvorano in eno večjo, večfunkcionalno dvorano, nima pa dvorane za filharmonične koncerte, za ljubiteljska gledališča ali bankete.« Ker vsebina Narodnega doma ni bila jasno definirana, tudi **arhitekta** nista želela zožiti možnosti, kaj vse bi lahko bilo v njem.

Že zdaj pa razmišljajo tudi o nadaljevanju tega projekta oziroma o zamisli, da bi zunaj, v višini drugega nadstropja, Narodni dom povezali z

Jakčevim domom, ki stoji čez cesto. Na tak način bi lahko tudi prostorsko povezali podobne vsebine.

Projekt je zdaj v fazi pridobivanja gradbenega dovoljenja, občina pa si prizadeva pridobiti finančna sredstva. Gradbena dela bodo, po oceni, trajala najmanj leto dni, saj gre za zahtevno prenovo. **Arhitekta** ocenjuje, da je obnova, kjer združujeta žlahtno dediščino preteklosti in sodobne elemente, v svetu in tudi pri nas uveljavljena. Petra Ostanek meni: »**Arhitekti** ne poskušamo posnemati historičnih stavb, ampak ohranjamo staro in dodamo nove elemente, ki so čim bolj oblikovno nevtralni.« Bistveno pa je, dodaja Anže Zalaznik, da bo stavba po obnovi spet zaživela v vsej svoji lepoti: »Da bo spet mesto srečevanj, za kar je bila tudi postavljena.« Za to pa je nujen dober program.

Z umeščanjem vhoda na drugo stran stavbe arhitekti spreminjajo logiko stavbe. RAČUNALNIŠKI PRIKAZI ARHIV ARHITEKTOV

Ker je Narodni dom tik ob Kandijskem hribu, je novo dvorišče zamejeno s podpornim zidom.

Nadstrešek, ki obiskovalce vabi k vhodu.

Naslov: Gradnja na blokovskih zelenicah

Avtor: Martina Lipnik

Rubrika/Oddaja: PISMA BRALCEV

Žanr: PISMO

Površina/Trajanje: 133,75

Naklada: 48.354,00

Gesla: URBANIZEM, MARTINA LIPNIK

Gradnja na blokovskih zelenicah

Delo, 12. februarja

Gospod Mirko Velak je kot nekdanji »pooblaščen urejevalec stavbnih zemljišč« na območju MO Ljubljana, predel Vič – Rudnik, 12. februarja v prispevku v prejeli smo izpostavil problem, ki se pojavlja v celotni Sloveniji – to so pritiski na urejene zelene površine v prostorskih kompleksih

večstanovanjskih sosesk. Obrazloži, kako so se soseske gradile in kakšna je bila organizacija te gradnje, kjer so bili pomembni trije akterji: investitorji (tedanje gradnje za trg, to so bila večinoma pooblaščen gradbeno podjetja), občine (kot javni sektor, ki je vodil stanovanjsko in prostorsko ter komunalno politiko) in kupci stanovanj – etažni lastniki.

V obravnavanem prispevku in opisu postopkov urejanja ter opremljanja zemljišč za gradnjo stanovanj lahko razberemo, kaj vse je sodilo v obračun »komunalnega prispevka«. Vplačilo komunalnega prispevka se ni nikoli obravnavalo kot »lastniški nakup«, pač pa kot neke vrste taksa za to, kar je bil Sklad (občina) dolžen urediti na območju kompleksa zazidave, ta pa se je obvezno izvajala na podlagi prostorskega načrta vrste »zazidalni načrt«. Zazidalni načrti so bili izvedbeni akti, z obvezno izdelanimi načrti parcelacije, v zgodnejših obdobjih, v fazah nadaljnje obdelave, to je »načrta za realizacijo«, kasneje direktno kot sestavni del vsakega zazidalnega načrta. Iz elementov zazidalnega načrta je bilo razvidno, katere površine se urejajo kot javne (skupne), kaj pa predstavljajo »gradbene parcele« posameznih objektov ali stavbe (z etažnimi lastninami).

Na podlagi teh podatkov se je izdelal Elaborat stroškov priprave in urejanja zemljišča, iz tega je izhajal obračun komunalnega prispevka, razdeljen po ključu na etažne lastnine iz načrta etažne lastnine, primerne za vnos v zemljiški kataster in zemljiško knjigo. Načrt etažne lastnine za stavbo je vključeval »gradbeno parcelo« (stavbišče in pripadajoče služee – funkcionalno zemljišče stavbe, če je bila ta večja od »stavbišča«). V soseskah je bila v veliki večini načrtovana javna (skupna) ureditev v celoti, stavbni objekti so ob tem vključevali samo »stavbišča«, njihova funkcionalnost je bila omogočena s funkcijo neposrednih okoliških javnih površin. To je lepo razvidno iz precej splošne prakse razporejanja predvsem parkirnih mest, ki niso pripadala posameznemu objektu, pač pa so bila razporejena znotraj kompleksa.

Tako se v današnji praksi prisilnih novih ustanavljanj »funkcionalnih zemljišč« k stavbam (po ZVetL) v teh soseskah dogajajo nove privatizacije in prostorski nesmisli ter disfunkcionalnosti brez urbanistične doktrine (urbanizem ne temelji več na prostorskih aktih, pač pa kar na sodbah sodišč, te pa na ocenah sodnih izvedencev).

Po drugi strani zunanje zelene in rekreacijske površine skupne, javne rabe niso ustrezno statusno, prostorsko in funkcionalno zaščitene, saj jim nihče ne dodeli statusa »grajeno javno dobro«. Obravnavajo se kar kot »nezazidane površine«, mimo veljavnih gradbenih dovoljenj za njihovo ureditev, brez postopkov ustreznih formalnih podlag za »rušenje«, z apetiti po njihovi novi pozidavi.

Upoštevati bi morali tudi določbe 76. člena zakona o gospodarskih javnih službah, ki navaja, da se štejejo za javno last objekti, omrežja in površine, zgrajene z zakonsko zbranimi sredstvi, med katera sodijo tudi sredstva komunalnega prispevka.

Martina Lipnik, u. d. i. a.,
Ljubljana

Naslov: O Plečnikovem amfiteatru skoraj sto let pozneje

Avtor: Boris Vičič

Rubrika/Oddaja: PISMA BRALCEV

Žanr: PISMO

Površina/Trajanje: 66,21

Naklada: 48.354,00

Gesla: ARHITEKT, MARTINA LIPNIK

O Plečnikovem amfiteatru skoraj sto let pozneje

Delo, 5. februarja

Gospa [Martina Lipnik](#), u. d. i. a., se je 19. februarja v PP29 odzvala na članek z naslovom O Plečnikovem amfiteatru skoraj sto let pozneje. Prispevek gospe Lipnik na temo letnega gledališča v Tivoliju je zavaroval in zaradi netočnosti. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) v nadaljevanju podaja nekaj pojasnil.

Predvsem je treba poudariti, da je bila Unescova nominacija Plečnikove Ljubljane lani uspešno zaključena, o čemer so poročali tudi številni mediji.

Nekdanje Plečnikovo letno gledališče je vpisano v register dediščine pri ministrstvu za kulturo kot: Ljubljana – Lokacija letnega gledališča v Tivoliju (EŠD: 26420) in je zavarovano tudi z Odlokom o razglasitvi del [arhitekta](#) Jožeta Plečnika v Ljubljani za kulturne spomenike državnega pomena (Ur. l. RS, št. 51/2009-2500, 88/2014-3553, 19/2016-720, 76/2017-3719, 17/2018-739, 74/2021-1640). Lokacija Plečnikovega gledališča ni bila predmet vpisa na Unescov seznam, saj ne dosega kriterijev za vpis.

ZVKDS se je v preteklosti zelo potrudil, da je bila pozabljena lokacija uvrščena v odlok o razglasitvi Plečnikovih del za spomenik državnega pomena in ima danes podobo, iz katere je mogoče razbrati njeno izvorno obliko. Pred leti je bila površina neprepoznavno zaraščena s stihijsko napredujočim gozdom, kar bi lahko dokončno preobrazilo podobo lokacije Plečnikovega letnega gledališča. Z usklajevanjem med strokami smo vsi vpleteni z veliko truda to preprečili.

Na MOL je bila že dana pobuda za izdelavo konservatorskega načrta.

Boris Vičič,

vodja OE Ljubljana ZVKDS

Naslov: Maribor v mednarodnem projektu

Avtor: Jože Kos Grabar

Rubrika/Oddaja: /

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 803,76

Naklada: 56.563,00

Gesla: URBANIZEM

Maribor v mednarodnem projektu

Priložnost za oblikovanje sodobne, dinamične, uspešne, občanom in podnebjju prijazne usmeritve našega mesta

V letu 2019 se je Mestna občina Maribor pridružila skupni prijavi petih mest iz jugovzhodne Evrope na EU razpis, namenjen vzpodbujanju razvoja mest. Razpisna prijava predlaganega projekta z nazivom »Prihodnja mesta jugovzhodne Evrope« (angl. »Future Cities of South East Europe«, kratko FCSEE) je bila uspešna. Tako od začetka leta 2020 mestne ekipe iz Križevcev (HRV), Maribora (SVN), Niša (SRB), Sarajeva (BiH) in Skopja (MKD) skupaj izvajajo ta triletni mednarodni projekt (2020–2022), pri čemer s svojimi strokovnimi napotki sodeluje nekaj svetovalnih organizacij iz zahodne in severne Evrope, v prvi vrsti EIT Climate-KIC s sedežem v Amsterdamu.

Najboljši kraji za bivanje, delo in obisk

Projekt FCSEE je del mednarodnega programa »Zdrava, čista mesta«, v okviru katerega je doslej že deset drugih mest iz različnih evropskih držav zasnovalo svoj razvoj v duhu načel trajnosti, zmanjševanja negativnih vplivov na okolje, pametnih rešitev, kakovosti bivanja in

razvojnega sodelovanja prebivalcev ter drugih osrednjih protagonistov mest. Osnovni namen naštetega je transformacija izvajanja dejavnosti v mestih v podnebno nevtravno izvajanje in priprava pilotnih projektov s tem v zvezi. Spričo navedenega je v zadnjih dveh letih tudi Maribor imel priložnost prejeti aktualne in dragocene razvojne informacije iz mest Leuven (BEL), Kopenhagen (DNK), Dunaj (AUT), Milano (ITA), Krakow (POL) in drugih. Mesta, sodelujoča v projektu FCSEE, si skupaj prizadevajo za ambiciozno poslanstvo: narediti ta mesta v naslednjih letih za ene od najboljših krajev v (jugovzhodni) Evropi za bivanje, delo in obisk. Projekt se za vseh pet sodelujočih mest izhodiščno nanaša na izboljšanje kakovosti zraka, doseganje krožnih in brezogljicnih ekonomij, zagotavljanje enakega dostopa do družbenih dobrin za vse prebivalce in na zmanjševanje toplotnih obremenitev ter poplavne nevarnosti.

Maribor
prihodnosti
Future Cities of
South East Europe

Znotraj tega skupnega vsebinskega okvira pa vsako od sodelujočih mest samo zase določi podrobnejše vsebine in posebnosti v lastnih projektih aktivnostih.

Udeležba občanov

Aktivnosti mariborskega dela projekta koordinira podjetje ZUM [urbanizem](#), planiranje, projektiranje d.o.o., v njih pa sodeluje več osrednjih mariborskih institucij in organizacij: poleg Mestne občine Maribor (MOM) in Univerze v Mariboru (Center za pametna mesta in skupnosti) še Regionalna razvojna agencija za Podravje – Maribor, Energetska agencija za Podravje, javna podjetja Energetika Maribor, Nigrad in Snaga ter nekaj pogodbenih izvajalcev. Projekt z EU sredstvi povečini sofinancira mednarodna svetovalna organizacija EIT Climate-KIC, vendar pa nekaj več kot tretjino sofinanciranja zagotavljajo ZUM d.o.o. in pogodbeni izvajalci iz lastnih sredstev, kar seveda ni dobrodošla okoliščina za izvajanje projekta.

Rezultati dosedanega dela zajemajo v prvi vrsti vsebinski predlog razvojne usmeritve Maribora za nekaj naslednjih desetletij, zasnove razvoja na področjih krožnega gospodarstva (BioCity Maribor), trajnostne mobilnosti, zelenih ureditev in stanovanjske gradnje ter formulacijo treh konkretnih pilotnih projektov (prometne ureditve na območju »železniškega trikotnika« južno od Europarka, nadgradnja pametnih rešitev na območju Poslovno proizvodne cone Tezno, ureditve v mestnem gozdu Stražunu). Cilj je realizirati navedene tri pilotne projekte in na podlagi izkušenj iz teh aktivnosti pričeti s podobnimi ali primerljivimi projekti v drugih predelih Maribora (po možnosti

tudi v drugih krajih po Sloveniji). Poleg sodelovanja raznih vrst strokovnjakov je pri teh aktivnostih za doseg uspešnih rezultatov pomembna udeležba zainteresiranih občanov. To se nanaša zlasti na ureditve v Stražunu, saj k njemu rekreativno gravitira znaten del prebivalcev Maribora.

Tveganja velikih razsežnosti

Med rezultati dosedanjega dela na projektu so tudi za Maribor zelo koristne študije, metodologije, priporočila in orodja, ki so jih pripravile sodelujoče mednarodne svetovalne organizacije. Gre za strokovna gradiva in napotila v zvezi z zagotavljanjem organizacijskih pogojev za transformacijske mestne aktivnosti, z zagotavljanjem potrebnih nemajhnih investicijskih sredstev (pripravljen strokovni predlog za formiranje posebnega regionalnega finančnega mehanizma oz. sklada po načelu povezovanja javnih in zasebnih sredstev) in v zvezi z možnimi načini aktivne soudeležbe občanov ter raznolikih zainteresiranih javnosti.

Protagonisti projekta FCSEE skupaj z MOM načrtujemo, da se bodo razvojne podnebne transformacijske aktivnosti v Mariboru nadaljevale tudi po zaključku projekta FCSEE. S tem namenom je MOM v januarju 2022 prijavila svoj interes za sodelovanje na EU razpisu »100 podnebno nevtralnih mest do 2030«, ki sodi v okvir ene od petih misij, s katerimi želi EU reševati pomembne družbene izzive.

Pred temi izzivi se zaradi vrste tveganj velikih razsežnosti (segrevanje podnebja, onesnaževanje okolja, omejenost naravnih virov, energetska preskrba, migracije, epidemije ...), enako kot vsa evropska in druga mesta, nahaja tudi Maribor. Na nas, Mariborčanih in Mariborčankah je, kako se bomo v dani situaciji, ki je v primerjavi z razmerami v preteklosti nova, drugačna in kompleksno zahtevna, kot mestna skupnost odzvali. Od naših skupnih razvojnih odločitev bo v veliki meri odvisno, kako kakovostno bomo v »totem mestu« v naslednjih desetletjih živeli mi in naši zanamci.

Dodatne informacije in kontaktni podatki:

www.mariborprihodnosti.si

Jože Kos Grabar

koordinator YES Team-a Maribor,
projekt FCSEE
ZUM urbanizem, planiranje,
projektiranje d.o.o.

ZUM
URBANIZEM, PLANIRANJE, PROJEKTIRANJE
d.o.o.

Co-funded by the
European Union

Naslov: Najpomembnejši slovenski arhitekt

Avtor: Mojca Štuhec

Rubrika/Oddaja: /

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 754,23

Naklada: 56.563,00

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT

Najpomembnejši slovenski arhitekt

Sledi velikega Jožeta Plečnika v Mariboru

23. januarja je minilo natanko 150 let od rojstva najpomembnejšega slovenskega arhitekta 20. stoletja. V prepoznavnem slogu je združil avantgardne smernice moderne arhitekture in brezčasno oblikovanje ter zaznamoval predvsem Ljubljano, pa tudi Dunaj in Prago, kar ga uvršča med vidne avtorje sočasne srednjeevropske arhitekture.

Cerkev Marije Magdalene

Nekaj idej velikega mojstra pa vendarle zasledimo tudi v Mariboru. Leta 1923 so mu bili zaupani načrti za novo župnijsko cerkev sv. Marije Magdalene na desnem bregu Drave. Vendar je bil tem v času precej zaseden s prenovo praškega gradu, zato je projekt prepustil asistentu Francetu Tomažiču. Ta je po profesorjevih napotkih, upoštevajoč tloris obstoječe cerkve, zasnoval štiri različice za novogradnjo. Žal nobena od projektnih rešitev, po katerih bi bržkone bila postavljena najmodernejša sakralna stavba v mestu, morebiti celo v Sloveniji, ni prepričala župnika Antona Stergarja. Prve tri variante bi staro stavbo zaobjele z revolucionarnim prostorsko-voluminotnim konceptom dodane osrednje cerkvene ladje, prezbiterija in kapel (kar je prvič uresničeno v župnijski cerkvi Gospodovega vnebovzjetja v Bogojini). Medtem ko je bila zadnja varianta bolj konservativna, saj bi novo stavbo zgradili vzporedno s staro.

Dodati je treba, da tudi nadaljnje iskanje najprimernejše zasnove za novo cerkev ni obrodilo sadov. Med drugimi nista bila uspešna niti arhitekta Maks Czeike in Ivan Vurnik. Cerkev je tako ostala v svoji prvotni poznosrednjeveški zasnovi z baročnimi prizidavami, spremenila se je le njena neposredna okolica – tako je cerkev postala vedno bolj ukleščena med kompleks stavb Univerzitetno kliničnega centra in vrsto stanovanjskih blokov.

Jezuiti

Leta 1932 so se v Maribor vrnili jezuiti in kupili starejšo dvonadstropno stavbo na Ljubljanski ulici 13, kjer so si želeli postopoma urediti samostan z novo cerkvijo. Pater Franc Tomc je po uspešnem sodelovanju v Ljubljani Plečnika prosil, da opremi začasno kapelo v pritličju obstoječe stavbe. Slednjo so nato nameravali povezati z novo redovno cerkvijo, ki jo je načrtoval Plečnikov učenec Danilo Fürst. Naposled so bili za svoje potrebe primorani uporabiti le obstoječi stavbni volumen.

Plečnik je za kapelo Srca Jezusovega v pritličju odstranil vse predelne stene, da je nastal ozek in relativno nizek prostor, podaljšal ga je s prizidkoma, z vhodno lopo na eni strani hiše in prezbiterijem na drugi. Osrednji del kapele je obdal z lesenimi stenski oblogami, na severno steno ladje je umestil križev pot, na nasprotno stran ob oknih je postavil

klopi. Simetrijo prostora je označil s kropilnikom iz črnega podpeškega kamna. Pred oltarnim delom je postavil obhajilno mizo, v prezbiteriju pa oltar s škatlastim tabernakljem in velikim križem z naslikano Kristusovo podobo ter celoto kronal z okroglim lestencem.

A edinemu uresničenemu Plečnikovemu interierju v Mariboru se v nadaljevanju ni obneslo. Prvič so po nemški zasedbi mesta jezuiti celotno opremo umaknili pred gestapom, in drugič, lani, ko so bili prisiljeni stavbo prodati. Dejanje je sprožilo buren odziv splošne in strokovne javnosti, ki se je spraševala, ali je s tem dediščina izgubljena, četudi je bilo podanih že nekaj možnih nadomestnih lokacij za ponovno postavitvev.

Pobrežje in okolica stolnice

Za jezuite je Plečnik uredil tudi skupen grob na magdalenskem delu pokopališča Pobrežje. Ta obsega večjo površino kot grobovi v neposredni bližini in je zasnovan dvostransko. Zdi se, da je zasnoval manjši ograjeni vrt, ki ga je razdelil na šest enakih pravokotnikov. Površina je razdeljena na polja z vegetacijo in polja s prodniki. Na sredino so postavljeni trije napisni bloki iz sivega marmorja. Na osrednjem kamnitem kvadru je simbol Družbe Jezusove IHS in citat v latinščini. Plečnik je grobno mesto obdal z betonsko ogrado iz samostojnih slopov, pri čemer je vsak drugi v obliki balustrade. Vsi elementi ograde niso bili med seboj povezani, kar naj bi simboliziralo odprto moč v skupnosti. Tudi ta, edina in situ ohranjena Plečnikova zasnova, je okrnjena. Po zadnji prenovi je bila izpuščena preprosteje oblikovana vrsta stebričkov, celoten grob pa odslej povezuje kovana ograja. Na pokopališču Pobrežje je bila načrtovana tudi družinska grobnica Rudolfa Maistra (1874 – 1934) po Plečnikovi predlogi. Kakšno leto po smrti sta se Maistrova sinova obrnila na velikega mojstra, da bi zasnoval monumentalnejšo

grobnico. A najverjetneje zaradi začetka 2. svetovne vojne do njene postavitve ni prišlo. V arhivu Plečnikove hiše v Ljubljani hranijo načrtno risbo, ki sicer ni podpisana, a jo poznavalci pripisujejo če ne Plečniku samemu pa komu iz njegove šole. Večja pravokotno urejena površina, obdana z bloki granita in dvignjeno grobnico na sredini, naj bi bila samostojno umeščena v določen del pokopališča. Ob stoletnici Maistrovih akcij za Maribor leta 2018 je ponovno zaživela ideja, da bi grobnico postavili na pokopališču Dobrava. Ob tem se podobno kot v primeru iskanja novega prostora za kapelo Srca Jezusovega postavlja dilema, ali bi pri tem Plečnikova namera načrtovanega v novem času in prostoru tudi zares delovala. Za konec naj opozorim še na edino Plečnikovo urbanistično rešitev v mestu, in sicer talno ureditev okoli stolne cerkve Janeza Krstnika iz leta 1956. Gre za eno od zadnjih arhitektovih zamisli, ki jo je upošteval arhitekt Branko Kocmut pri sočasni prenovi celotnega trga. Tudi v tej zasnovi je prepoznati Plečnikovo veliko spoštovanje preteklosti, saj je z ovalno privzdignjeno ploščadjo in piramidalnimi stebrički okoli cerkve spomnil na obseg prvotnega mariborskega mestnega pokopališča.

Mojca Štuhec,
umetnostna zgodovinarica

Plečnikovo leto

Ob obeležitvi 150. obletnice rojstva arhitekta in ob vpisu izbranih Plečnikovih del na Seznam svetovne kulturne in naravne dediščine (julia 2021) je vlada razglasila letošnje leto za leto Jožeta Plečnika. S svojim edinstvenim in celostnim pristopom k artikuliranju stavb in prostorov je zaznamoval arhitekturno krajino Slovenije in deloma tudi Evrope ter postal pomemben vzor in navdih za sodobno arhitekturno produkcijo po vsem svetu.

V Muzeju za arhitekturo in oblikovanje v Ljubljani je do 8. maja na ogled razstava o vpisu izbranih del na UNESCO seznam (Delo Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka), na Bienalu oblikovanja BIO 27 (od 29. maja do 26. septembra letos; sicer je BIO najstarejši oblikovalski bienale v Evropi) bo tematiziran Plečnikov pristop ustvarjalnega vključevanja vernakularnih elementov v moderno oblikovanje, oktobra pa v muzeju pripravljajo razstavo Stari-novi svet: Jože Plečnik in njegov milje, kjer bodo obravnavali vrednote arhitektove dediščine ter kompleksno razmerje med njim in drugimi arhitekti, predvsem njegovimi študenti. Ob tem se bodo preko leta zvrstili še drugi dogodki, sodelovanja in manjše razstave.

foto: UGM

Praznujemo Plečnikovo leto – grobnica Družbe Jezusove na pokopališču Pobrežje

Kapela Srca Jezusovega v stavbi na Ljubljanski 13

Naslov: Arhitekt, ki mu je bila beseda blizu

Avtor: Petra Černe Oven in Cvetka Požar

Rubrika/Oddaja: /

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 569,01

Naklada: 56.563,00

Gesla: ARHITEKTURNI NATEČAJ, ARHITEKTURA, ARHITEKT

Arhitekt, ki mu je bila beseda blizu

Jože Brumen: modernistični oblikovalec in umetniški erudit

Foto: Miro Zdovc: Jože Brumen, 1971

Izkušnja in širina

Brumen je prihajal iz mariborske družine, ki je bila zaradi svojih prepričanj takoj ob začetku vojne izgnana v Srbijo, in ta vojna izkušnja ga je zaznamovala za vse življenje. Po vrnitvi iz Srbije je obiskoval mariborsko klasično gimnazijo, kjer med Brumnovimi sošolci najdemo mnoge bodoče slovenske urednike, znanstvenike in umetnike, ki so kasneje postali njegovi naročniki.

Iz tega obdobja izvirajo že tudi njegova prva ustvarjalna dela: številne študijske risbe, skicirke, zasnove zgodnjih projektov kažejo njegovo izjemno likovno nadarjenost. Slednjo je skozi študij na Fakulteti za arhitekturo in na Akademiji

Lani je minilo dvajset let od smrti Jožeta Brumna (1930, Maribor – 2000, Ljubljana), arhitekta, kiparja, pedagoga, predvsem pa enega najvplivnejših pionirjev slovenskega grafičnega oblikovanja. Prva pregledna in študijsko zasnovana razstava njegovega bogatega ustvarjalnega opusa obsega dela od zgodnjih petdesetih let do prve polovice devetdesetih let 20. stoletja.

Za Brumna velja, da ga »vsi poznamo«, po drugi strani pa o njem v povprečju ni nihče vedel nič kaj bolj oprijemljivega kot to, da je oblikoval slovite Integrale Srečka Kosovela iz leta 1967. Ker smo želeli predstaviti opus celostno, smo se odločili, da poleg projektov vključimo tudi gradivo, ki govori o Brumnovem življenju ter tehnološkem, strokovnem in družbenem kontekstu.

Razstava o Brumnu

Pregledna razstava o Jožetu Brumnu v Muzeju za arhitekturo in oblikovanje je na ogled do 24. aprila 2022.

Muzej je odprt vsak dan med 10. in 18. uro (razen ob ponedeljkih, ko je muzej zaprt). Naslednji vodeni ogledi razstave o Jožetu Brumnu bodo: 6. marca, 14. marca, 20. marca, 3. aprila in 24. aprila. Več informacij na www.mao.si.

za likovno umetnost še obogatil z analitično–raziskovalnim razmišljanjem, ki mu je pomagalo, da je bil sposoben načrtovanja obsežnih oblikovalskih projektov. Ambiciozno širino mladosti odsevajo njegovi projekti, kot so arhitekturno–kiparski natečaji v 50. letih, stenski poslikavi v Mariboru in oblikovanje stola, za katere je bil že kot študent tudi nagrajen. Na podlagi te širine je v zreli dobi gradil presežke na področju grafičnega oblikovanja, a je kljub tej usmeritvi o svoji karieri dejal: »Vedno sem se počutil kot arhitekt, oblikovanje pa je bilo moj hobi in preživetje.«

Visoki standardi

Pod kozmopolitskim vplivom Edvarda Ravnikarja se je zavezal modernizmu in švicarskemu mednarodnemu tipografskemu slogu ter postal tihi ambasador in zagovornik umetnikov. V oblikovanju celostnih podob razstav in monografij sta ključno vlogo odigrala njegovo senzibilno razumevanje vsebine in perfekcionistična

Naslovnica, Revija 57, 1957

želja po odlični predstavitvi umetnikov. Oblikoval je za vse najprepoznavnejše umetnike v Jugoslaviji in prav delo na tem področju je Brumnu prineslo tudi največ prestižnih nagrad.

Brumen je bil oblikovalec, ki je vsebinsko knjige vedno prebral in glavno vlogo namenjal avtorju. Jezik ga je zanimal, beseda mu je bila blizu in tudi zato je postal mojster tipografije, saj se v knjigah zrcali njegovo poznavanje kulturnih izvorov tipografije. Brez tega bi bili Integrali samo še ena pesniška zbirka, in Kosovela bi interpretirali popolnoma drugače. Izjemno uspešen je bil tudi na področju celostne grafične podobe, ki je v času modernizma postala eden najpomembnejših elementov komuniciranja.

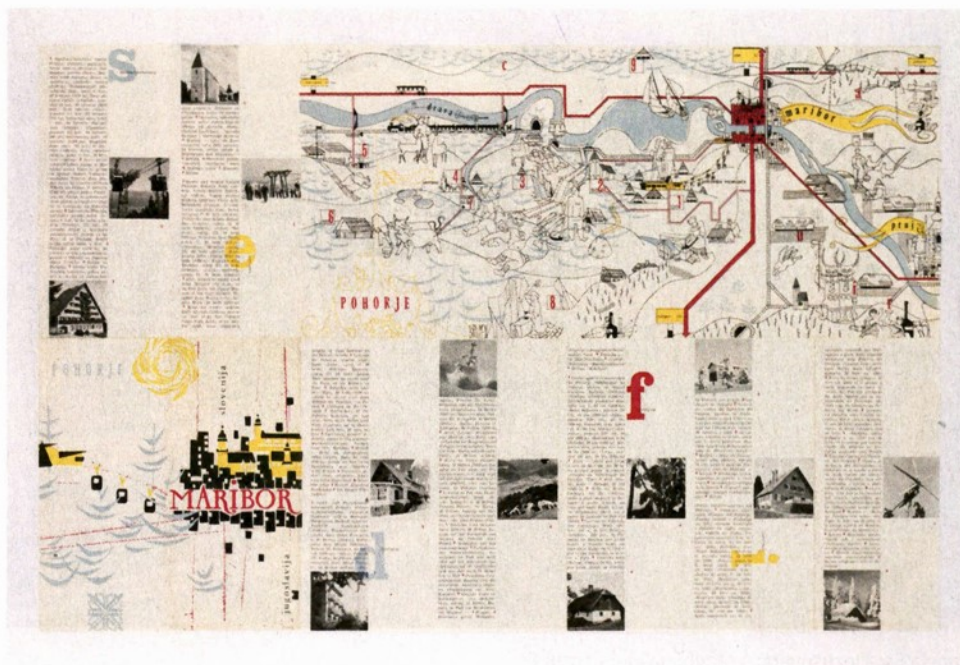
Brumnovi projekti so živ in dihajoč material, klasičen in brezčasen. Ta razstava nam daje vpogled v kulturo, umetnost, industrijo in družbo njegovega časa: govori o energiji pionirjev, o neverjetnih uredniških podvigih in tiskarskih presežkih, pa tudi o izjemni delovni rutini, in o postavljanju visokih standardov stroke.

Za svoja dela je prejel številne prestižne nagrade, med drugim dve zlati medalji na BIO in več nagrad na beograjskem knjižnem sejmu. Bil je prvi oblikovalec, ki je prejel nagrado Prešernovega sklada za področje vizualnih komunikacij (1967). Njegova dela so bila razstavljena na več kot 40 skupinskih razstavah doma in po svetu, leta 1977 pa je imel v Moderni galeriji v Ljubljani tudi samostojno razstavo. Jože Brumen se je aktivno angažiral pri razvoju stroke, od leta 1968 pa je bil tudi profesor na tedanji Akademiji za likovno umetnost.

Petra Černe Oven in Cvetka Požar

Stenska poslikava na zasebni hiši, Maribor, 1958

Jože Brumen, Maribor – Pohorje – Slovenija –
Jugoslavija, turistični prospekt,
Turistično oklepševalno društvo Maribor, pred 1957

25. 02. 2022 TV Slovenija 1

Stran/Termin: 22:00:00

Naslov: Razstava "Nove prakse, nova orodja"

Avtor: Pija Svetec

Rubrika/Oddaja: ODMEVI

Žanr: DIALOGIZIRANO POROČILO

Površina/Trajanje: 00:02:22

Naklada:

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT, PROSTORSKA KULTURA

TEJA D. KUNST: Kaj je naloga [arhitekture](#), kakšne so njene sodobne prakse in kako jih predstaviti javnosti? To so vprašanja, na podlagi katerih sta kuratorja, [arhitektka](#) Mika Cimolini in Matevž Čelik zaznamovala razstavo Nove prakse, nova orodja v Galeriji Škuc. Razstavo sta skupaj pripravila Muzej za [arhitekturo](#) in oblikovanje ter Center za kreativnost.

MIKA CIMOLINI (kuratorica): Na razstavi predstavljamo 10 sodobnih slovenskih [arhitekturnih](#) praks, ki sva jih z Matevžem izbrala absolutno subjektivno. Iskala sva v bistvu njihove različne pristope k prakticiranju [arhitekture](#). Prakse, ki jih predstavlja, so nastale v glavnem po tej zadnji ekonomski krizi, po letu 2010 na primer. Nekatere še precej kasneje. Recimo a2o2 je precej nov biro, ki je nastal dve leti nazaj.

PIJA SVETEC: Gre za skupinsko razstavo sodobnih slovenskih [arhitekturnih](#) praks, prvo po letu 2006, na kateri se je takrat predstavila tako imenovana sixpack generacija šestih [arhitekturnih](#) birojev.

JURE GROHAR ([arhitekt](#), Vidic Grohar): To kar je vsaj večina teh [arhitekturnih](#) praks zdaj tukaj počela ali pa prikazala, je manj herojsko kot takrat to kar so delali ti [arhitekti](#) sixpacka in v bistvu so naši projekti v tem smislu drugačni. Ali so manjši, pa se mogoče tudi poskušajo ukvarjati z nekimi temami, ki niso tako ozko [arhitekturne](#).

PIJA SVETEC: Kot mlada generacija, ki je študij zaključila v času ekonomske krize, so stopili na drugačen trg. Da so preživeli in obstali v [arhitekturni](#) stroki, so se morali lotiti tudi drugačnih projektov.

ANA KREČ ([arhitektka](#), Svet vmes): Se pravi, se ukvarjamo z razstavami, ukvarjamo se z mediacijo, z interierji, ukvarjamo se z intervencijami, aktivizmom, spremljamo pravzaprav šolski park, parke, opozarjamo, ozaveščamo, izobražujemo in predvsem želimo, da fizični prostor nekako pride na zemljevid Slovencev, ker je naša [prostorska kultura](#) izredno nizka. Vsi biroji, jaz mislim, da nas povezuje to, da želimo ozaveščati naše naročnike oziroma te naročnike tudi velikokrat kar sami najdemo. To je mogoče ta bistvena razlika, da moramo sami nekako najti vzode, da do naročnika do projekta sploh pride.

PIJA SVETEC: Raznolike prakse slovenskih [arhitektov](#) mlajše generacije so predstavljene v Galeriji Škuc v Ljubljani.